

le v občini, v kateri stanujejo, zadostno davka plačujejo. Po tem takem bi se zlasti v občinah, kjer imajo večino volilci, ki nimajo domovinske pravice, lahko prišli v odbor v večini možje, ki bi po domovinski postavi za občino bili tujci. To bi pač bilo lepo občinsko zastopstvo, ki bi bilo v rokah tujcev. To bi se najbrž kmalu pokazalo tudi pri občinskem gospodarstvu. Bi li taki možje imeli srce za občino, katera jih še nedavno ni hotela zmatrati za domačine?

Iz povedanega bode pač vsakdo, če ni gluh ali slep, razvidel, da je treba reformovati domovinski zakon. Od treh različnih strani se je v državnem zboru predlagala prememba domovinske pravice na podlagi, da se prizna slednjemu domovinska pravica, ki določeno število let živi vedno in redno v kaki občini in da v tem času ni prosil in ne dobival kake javne podpore. Ti predlogi so gotovo pametni, tako imajo urejeno domovinsko pravico celo v naprednejših in industrijskih državah, kakor v Nemčiji, pa tudi v Avstriji so pred sedanjim domovinskim zakonom veljale podobne razmere.

Seveda bodo temu ugovarjale posebno večje mestne občine. Ali vsem se ustreči ne more. Ovca cela, volk pa sit, to ni mogoče. Stroški za oskrbovanje ubožcev se bodo jim povečali, kjer ne bodo več kmečke občine podpirale ljudij v starosti, ki so v mladih letih s svojim delom podpirali le blaginjo mestne občine, in v mestih plačevali neposredne, ali pa vsaj posredne davke. Jedinu utemeljen ugovor proti taki preustroji domovinske pravice bi bil ta, da bi kaka občina ne mogla zmagovati stroškov za podporo ubogih, ko bi se v njej nakrat ustavilo kako večje industrijsko podjetje. Poprej bi se baš zaradi dotičnega podjetja zbralo v občini mnogo delavcev, katere bi potem občina morala podpirati, ko bi ne imeli zaslužka. Po našem mnenju pa ta ugovor ni tako tehten, da bi se zaradi njega že moralo odložiti reformo domovinskega zakona. Taki slučajji so pač le izjeme in se zatorej ne more nanje ozirati, kakor gre za kako občno važno zadevo, sicer se pa lahko določi, da v tacih slučajjih mora priteči na pomoč dežela ali pa država. Če država ima denar, da podpira z brezobrestnimi posojili in drugimi denarnimi podporami bankrotovane družbe, bode se tudi za take občine dobil denar. Sploh pa danes za občine, kjer so večja podjetja, ni take nevarnosti več, ker se je uvelo zavarovanje delavcev za slučaj bolezni in za nezgode in je pričakovati, da se to zavarovanje še bolj razvije in razširi tudi na preskrbovanje v starosti, kakor se je to že storilo v sosedni Nemčiji.

Pa še nekaj družega govori za premembo domovinskega zakona, kar se še dosedaj ni dosti naglašalo, namreč narodni oziri. Komu se bode morda čudno zdelo, kako da ima narodnost s tem vprašanjem res kaj opraviti, ali je vendar res tako. Pomisliti moramo, da so v mnogih deželah baš mesta glavne trdnjave nemštva. Poglejmo le Moravsko, 3 četrtine prebivalstva so slovanske, ali ker so skoro vsa mesta nemška, pa s pomočjo veleposestnikov pri vsacih volitvah spravijo

nemško liberalno večino v deželni zbor. Ker po sedanjem domovinskem zakonu baš kmetske občine nosijo razna bremena, ki bi jih mogla nositi mesta. Slovani podpiramo tako Nemce, da nas ložje zatirajo. To se pač malo strinja z načelom svoji k svojim, ki se sedaj tolikokrat ponavlja. Avstrijski Slovani smo gotovo v narodno gospodarskem oziru slabši nego Nemci, in zatorej moramo v prvi vrsti gledati nase, ne pa na druge. To nam mora biti vodilo tudi pri premembi novega domovinskega zakona.

Ker je premena domovinskega zakona velike važnosti v socialnem, narodno-gospodarskem in narodnem oziru, je nas jako veselilo, da se je ta stvar sprožila v državnem zboru. Želimo, da stavljeni predlogi ne obleže v kakem odseku, ampak da se kmalu parlamentarno rešijo, da dobimo nov pravičen in razmeram ugajajoč domovinski zakon. Od naših slovenskih poslancev, zlasti pa zastopnikov kmečkih občin pa pričakujemo posebno, da bodo tudi vse storili, da stvar ne zaspi. Treba je v tej stvari velike pozornosti, ker bode gotovo nemška levica v interesu židovskoliberalnih mest in kapitalistov skušala stvar zavleči ali pa s kakimi svojimi popravki in dostavki narediti iluzorično. Naravnost se tudi nemška levica ne upa ustavljati reformi domovinske pravice, ker stvar je tako nujna in pravična, da jej je težko oporekati. Bati se je pa, da bodo levičarji po ovinkih skušali doseči svoj namen. Nevarnost je tem večja, ker tudi vlada ni posebno navdušena za reformo domovinske pravice, kajti sicer bi že bila sama prišla s svojo predlogo pred zbornico. Konservativni poslanci bodo pač tudi pokazali v tem vprašanju vso odločnost, ker se gre tudi za interese kmetskega stanu, ki je glavna opora konservatizma v Avstriji. Vse kmetsko prebivalstvo, zlasti pa slovansko, sedaj pričakuje od svojih konservativnih zastopnikov, da pokažejo, da so zares vredni zaupanja, ki se stavi v nje.

Politični pregled.

Jugoslovanski klub. — Poslanci Bianchini, Laginja, Spincić, Perić in Dapar baje mislijo osnovati svoj klub, ki se bode menda imenoval jugoslovanski klub. Kak drugi jugoslovanski poslanec se najbrž ne bode pridružil temu klubu. Mi smo že povedali svoje mnenje, o jugoslovanskem klubu, in zatorej danes nimamo o tem dosti pristaviti. Tak maloštevilen klub gotovo ne bode imel nobenega vpliva na parlamentarno življenje. Nanj se ne bode oziralo pri volitvi v odseke, pa tudi v važnejših vprašanjih bodo njegovi člani le težko prišli do besede. Klub bode torej le životaril, če se tudi osnuje. Če pa mislijo omenjeni gospodje, da bodo pritegnili tudi druge jugoslovanske poslance v svoj klub, se jako motijo. Posebno na to naj se vsaj ne zanašajo, da bi volilci kakega poslanca silili, da vstopi v novi klub. Zlasti na Kranjskem so razmere precej drugačne, kakor misli morda poslanec Laginja, ki dobiva svoje informacije od jako slabe poučene strani.

Hrvatsko državno pravo. — Poslanec Bianchini je v državnem zboru oddal obširno izjavo, da se on s tem, da je vstopil v avstrijsko zbornico poslancev ne odreče hrvatskemu državnemu pravu, po katerem pripada Dalmacija Hrvatski. Kaj da je s to izjavo nameraval, pač ni lahko uganiti. V

dunajskem državnem zboru je gotovo le malo poslancev, kateri bi hoteli pospeševati zjedinenje Dalmacije z Hrvatske. K večjemu nemški nacionalci so za take načete. Mladočehi so govorniku tudi pritjevali, ali naj bi pa stvar prišla pred zbor, bi se pa gotovo dvakrat premislili, predno bi glasovali za kak predlog. Za avstrijske Slovane bi to bil osodepolen udarec, ker bi potem še težavneje bilo v dunajskem državnem zboru dobiti kako Slovanom prijazno večino. Zatorej se podobne težnje s slovanskega stališča nikakor odobravati ne morejo. S takimi izjavami so le seje nezaupnost mej slovanske stranke. Dokler obstoji duvalizem, nikakor ni želeli zjedinenja Dalmacije z Hrvatsko. Kako naj se pa stvari po zrušenju dualizma uredi, o tem se sedaj še dosti govoriti ne more. Glavna stvar je, da se avstrijski Slovani, pa tudi ogerski dobro organizujemo in skupno postopamo, potem se nam ni bati, da bi kak državni preustroj nam škodoval, drugače pa nimamo pričakovati, da bi kaj dobrega dosegli. Za dobro organizacijo je pa pred vsem treba, da ne naglašamo povsod le separatističnih teženj.

Staro- in Mladočehi. — Mladočeški listi so nedavno še pisali za skupno delovanje vseh čeških strank v sedanjem težavnem položaju. Bilo je že skoro upati, da se razmere na Češkem vsaj malo izboljšajo. Kmalu se je pa pokazalo, koliko je Mladočehom na skupnem delovanju s Staročehi. Čakali so le priložnosti, da začno novo agitacijo proti staročehski stranki. Priložnost se je ponudila, ko so staročehski deželni poslanci se izrekli, da ne odložé mandatov, da pa v deželnem zboru ne bodo glasovali za noteno spravno predlogo, dokler vlada vsega gradiva o razdelitvi okrajev ne predloži. Vsi mladočeški listi, zmerni in radikalni se sedaj jezé na Staročehi, ker nečejo Mladočehom narediti prostora. Tudi pri shodih zabavljajo proti Staročehom, češ, da hočejo polagoma in tihotapski izvesti dunajske punktacije, ki nasprotujejo češkemu državnemu pravu. Govori se, da hočejo Mladočehi začeti po vsi deželi veliko agitacijo proti Staročehom. Seveda s to agitacijo bodo v prvi vrsti volilcem metali pesek v oči, da bi ne videli neuspehov mladočeške politike.

Ogerska. — Minolo soboto je bila prva seja državnega zbora. Ministerski predsednik je v tej seji iskal starostnega predsednika. Dva poslanca skrajne levice sta odločno odrekla, da ne peljeta poslancev h kralju v budimski двореc, ker so ondu razobešene črnorumene cesarske zastave. Jeden poslanec, ki bi po starosti imel biti začasni predsednik, je bil bolan. Naposled je začasno predsedništvo prevzel vladni privrženec Janiczary, ki se je pa na predsedniškem stolu kaj neokretno obnašal. Sam ni vedel, kaj bi storil in to je v zbornici vzbudilo mnogo smeha. — V ponedeljek opoludne bilo je slovesno otvorjenje v budimskem dvorcu. V prestolnem govoru se kralj spominja, da je letos 25 let, odkar se je obnovila ustava, naglašá velike napredke ogerske v tej dobi, ter izraža nado, da bode država še dalje tako napredovala. V prestolnem govoru se napoveduje ureditev valute, reforma uprave, pravičnejša razdelitev davkov. Izraža se upanje, da bodeta cerkev in država v bodoče delovali v lepi složnosti, kakor sta delovali več stoletij. Konstatuje se, da so odnošaji z vsemi državami dobri.

Nemčija. — Četudi se novemu šolskemu zakonu vse liberalno časopisje in vsi liberalni zastopi odločno upirajo, vendar ni misliti, da bi zakon v zbornici ne prodril in ne dobil potrebne večine. Edino pomoč proti zakonu vidijo še v knezu Bismarku, v katerem pripovedujejo, da bo za časa sklepanja tega zakona prišel v gosposko zbornico in se na čelu svojih pristašev odločno v bran postavil proti novemu zakonu. Tudi za časa posvetovanja trgovinskih pogodb so mislili liberalci, da bo Bismark prišel v zbornico in se bode protivil pogodbam, toda ni ga bilo. Ravno tako bodo najbrže pobožne nadeje liberalcev tudi v tej zadevi ostale te nadeje

in Bismark bo vso stvar pri miru pustil. — Komisija jako pridno obravnava novi šolski zakon in centrum in konservativci jo pa podpirajo pri delu. Te dni bila je vsprejeta točka, da sme le učitelj iste vere podučevati otroke. — Zakonu mej ostalimi nasprotujejo z verskega stališča najbolj protestantje. V zakonu ustreza se namreč tudi pravičnim željam katoličanov, to pa protestantom ni povšeči.

Italija. — Delavski nemiri, ki so v Rimu nastali vsled pomanjkanja dela, našli so odmev tudi v zbornici. Nekdo poslancev interpeloval je ministra notranjih reči o tej zadevi in je zahteval od vlade, da nemire zapreči in delavcem da dela. Minister je na to rekel, da se nemiri vrše le vsled šuntanja agitatorjev in da bo vladá vse potrebne korake storila v to, da se agitatorjem pride na sled.

Papeževa okrožnica. — Papež je izdal okrožnico do vseh francoskih škofov, duhovnikov in katoličanov sploh in jim v nji priporoča, da priznavajo sedanjo republikansko vladavino. Proti zlorabam in proti krivičnemu postopanju vladinemu mora se le ustavnim potom postopati, nikakor pa se ne sme ruvati proti republiki sami. V okrožnici se papež odločno izreka zoper ločitev cerkve od države in je za konkordatsko politiko.

Srbija. — Razmere v srbski skupščini so zaradi zadnjih razprav o iztirjanji kraljice Natalije še vedno vse zamotane in ne ve se, kako se bodo rešile. 21 radikalnih poslancev, mej njimi predsednik skupščine, Katić izstopili so iz radikalnega kluba. — Odposlanec pri trgovinsko-pogodbenih obravnavah na Dunaji monopolni ravnatelj dr. Pacu odpoklican je v Srbijo, da prevzame portfelj finančnega ministerstva. Mesto njega pojde na Dunaj sekcijski šef Popović. — Proračunski odsek povolil je vojnemu ministru za letošnje vojaške vaje le 100.000 frankov. Minister hotel je imeti 200.000 frankov.

Rumunija. — Volitve za narodno zbornico rumunsko so dokončane. Vlada ima 151 svojih pristašev, opozicija pa le 32. Na tak sijajen izid vlada še niti mislila ni.

Belgija. — Kakor znano posvetuje se sedaj na Belgijskem poseben odsek o preosnovi ustave. Na izid teh posvetovanj je vse radovedno. Posebni delavci sledijo prav vestno vsem razpravam. Te dni imeli so v Bruslju svoj kongres in so se odločno izrekli za občno volilno pravico in sklenili dneve volitev praznovati. Za slučaj pa, ko bi se zbornica oziroma ustavni zbor izrekel proti občni volilni pravici pa so pritrdili predlogu, da pričnejo po vsej deželi splošen štrajk. Ako se želja delavcev spolni in se vvede občna volilna pravica, dobili bodo v zbornici socialisti večino, kajti toliko delavcev-socijalistov primeroma nima nobena država nego ravno Belgija.

Francija. — Narodna zbornica izrekla je pretečeni teden dosedanjemu ministerstvu svoje nezaupanje in to bilo je vsled tega prisiljeno dati svojo ostavko, katero je republičanski predsednik Carnot tudi vsprejel. Ministerstvo, kateremu je predsedoval Freycinet vladalo je 23 mesecev in nekateri pravijo, da je največ zaradi tega morali pasti, ker je že prestaro; dosedaj je na francoskem namreč še malokatero ministerstvo toliko časa bilo na krmilu. Kako bo novo ministerstvo, to do danes še ni gotovo. Sicer se različno kombinuje in tudi predsednik Carnot se je o tem že veliko posvetoval z vodjami zborničnih strank, a do kakega vspeha še ni prišel. Eni pravijo, da bo zopet predsednik Freycinet, drugi da bo Ribot, najnovejša poročila pa imenujejo Rouier-ja, ki je bil že l. 1887. ministerski predsednik. Sploh bo jako težko sestaviti ministerstvo, ker v zbornici ni nobene prave večine, tako ministerstvo, ki bi pa kakor dosedanje vsem frakcijam ustrezalo, je težko dobiti. Druga okoliščina, na katero se bo pri sestavi novega ministrstva treba ozirati, je pa tudi ta, da pridejo v ministerstvo možje, ki bodo prijateljstvo z Rusijo še nadalje gojili. Največji prijatelj Rusiji je Ribot, ki pa nekaterim zato ni všeč, ker je preveč konservativen.

Španija. — Kraljica vladarica, ki je zadnji čas nekoliko bolehalo je zopet popolnoma okrevala in opravlja kakor navadno svoje vladne posle.

Portugalsko. — Bivšega ministra Mendozo Corteza, ki je pri luzitanski banki poneveril večjo svoto, so te dni zaprli. Mendoza Cortez in drugi, ki so državo zadnji čas za večje svote ogoljufali in jo tako v velike zadrege spravili so menili, da mora monarhija v kratkem propasti in nastati republika, pri katerem preobratu pa njihovim sleparijam niti na sled ne bodo prišli. Toda zmotili so se in stvar se ni zasukala po njihovem mnjenju.

Obrtnija.

O brušenji in likanji.

(Dalje.)

Prirodni plovec ima šestokrat trda zrna v sebi, ki se pri brušenji prav neljubo oglašajo in nam le prerada obrišejo in izprečrtajo gladko ploskev. Zato je v novejšem času postal umetni plovec jako priljubljeno sredstvo za brušenje in gladenje. Prirodni plovec zmeljejo v fin prah, potem ga v vodi speró in sčistijo, konečno pa s primernim lepilom pomešajo ter stisnejo v štirivoglate, večje ali manjše ploče. Umetni plovec nima nikakih trdih zrn in je povsem zanesljivo brusilo.

A tudi sam plovčev prah rabi šestokrat v brušenje in gladenje. Prah se natrese na plateno cunjo, potem se mu pricikne par kapljic lanenega olja in priprava za brušenje gotova. Da vzamemo ploskvi največje in prvotne hrapavosti, jo pred brušenjem s plovcem obdelujemo s steklenim papirjem; še le ko je nekoliko gladka postala, pride plovec na vrsto.

V vsakem slučaju pa je treba po dovršenem brušenji in gladenji odpraviti skrbno vse olje ali mastne tvarine, ki smo jih rabili. Ploskev obrišemo najprej z žaganjem, potem pa jo skrbno drgnemo s krednim prahom, s triplom ali s prahom od navadne žgane opeke. Dotični prah denemo v plateno culico, ž njo pa vdarimo parkrat po lesu, katerega smo likali. Skozi culico pride najfinejši prah na ploskev. Ta prah zdrgnemo s klobučevino, s kako volnato cunjo ali pa z mehkim pivnikom po vsem brušenem objektu. Konečno obrišemo les še s tenkim in finim platnom. Čim pridneje smo odstranjevali maščobo iz ploskve, tem lepša in trpežnejša je politura.

Konečno omenimo, da se umetni plovec prodaja v različnih tankostih z bolj ali manj finimi drobci.

Smirek, Schmirgel je tudi rudninska tvarina, ki se za brušenje rabi še bolj pogostoma, nego prej opisani plovec. Bistveno sestoji iz čiste glinice in je jako trda rudnina. Nahaja se posebno na grških otocih Naksos in Ikaria (smirek z Naksosa, levantinski, beneški ali pravi smirek), v Mali Aziji pri Efezu, na Španjskem, na saksonskih Rudnih Gorah, v Vzhodnji Indiji itd. Barve je smirek sivo-modre ali celo modre, kot fini prah pa sivo-rujave. Modri smirek je najboljši, ker je najčistejši. Dobivajo ga v kepah do 50 kilogramov težkih. Kepe

razbijejo, in med valjarji zmeljejo, dobljeni prah presejejo in konečno v vodi speró in očistijo.

Mesto pravega smireka prodajajo tudi zmes stolčenih granatov, kremena in železnega sijajnika ali pa celo železne žindre. Tak smirek je tedaj ponarejena, malo vredna tvarina. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Novo steklo. Avstrijski inženir Echstein je izumil zmes, ki obeta v marsikaterih slučajih poslati važen konkurent steklu. Echstein vzame 4—8 delov kolodijeve volne, stopljene v jedni stotini etra in alkohola ter primeša tej raztopini 2—4½ dela smole in kanadskega balzama. Imes razprostire konečno po stekleni ploči in jo posuši v posebnih strojih. V teh se strdi v prozorno, trdo, steklu jednako maso, ki ima večinoma ista svojstva, kakor steklo: prozorna je, brez vonja, soli, alkalije in kisline nimajo nobenega vpliva nanjo. A poleg tega je gibljiva in se ne vbije z lepa. Ako temu „steklu“ pridenemo nekaj cinkove beline, postane jednaka slonovi kosti. Razne barve se tudi lepo sprimejo ž njo, posebno pa anilinove barve, s katerimi se dosežejo najkrasnejši učinki.

Koliko se porabi papirja na leto? Na vsem svetu se nahaja 4000 papirnic, ki izdelajo vsako leto 950 milijonov kilogramov papirja. Od te ogromne množine porabijo za časnike 300 milijonov kilogramov, za knjige 191 milijonov kilogramov, 100 milijonov kilogramov za kupčijske namene, ravno toliko za razne urade, 93 milijonov kilogramov papirja se proda za obrtne namene, 95 milijonov za šole in 101 milijon kilogramov za pisma.

Dimnik iz papirja. V Vratislavi so naredili pri neki tovarni papirnat dimnik, ki je skoraj 10 metrov visok. Papir je s posebno tvarino napojen, da ne izgori.

Kako steklo piliti? Steklo moremo piliti, ako namočimo pilo z bencinom, v katerem je kafa raztopljena. Luknje vrtamo v steklo tudi s pilo, katero pridno močimo z imenovano tvarino. Večje luknje naredimo z jeklenimi ali pa medenimi cevmi, ki se vprežejo v stružnico.

Načrti za Eifflov stolp v Parizu. Znani velikanski železni stolp na Pariški razstavi je izumil inženir Eiffel; od tod tudi ime stolpa. Podrobni načrti tega stolpa pokrivajo 2700 listov risalnega papirja, vsak list dolg 1 meter in širok 80 centimetrov. Nad 40 risarjev je dolgo časa izdelovalo ogromne načrte. Stolp je samo za malo metrov nižji, nego Šmarna Gora nad Savo!

Kmetijstvo.

Konjereja.

Ako danes na tem mestu govorimo o konjereji, ne mislimo dajati kacih svetov o tem, kako naj se konji krmi, čistijo i. t. d., temveč le ob kratkem hočemo spregovoriti o tem, kateri kmetovalci in kako naj se bavijo s konjerejo, da jim bode donašala kaj dobička. Konjereja zahteva velike pozornosti in skrbi. Njen uspeh je precej bolj negotov nego je uspeh govedoreje. Marsikak gospodar je že baš zaradi konjereje zabredel v dolgove, posebno če se je ž njo bavil v večji meri, kakor je to bilo primerno njegovim drugim gospodarskim razmeram.